

TERVEYDENHUOLLON PÄÄTTÄJIEN JÄRJESTELMÄLLISTEN KATSAUSTEN HYÖDYNTÄMISTÄ EDISTÄVÄT TEKIJÄT

TAUSTA

Tiivistetty tutkimustieto on perusta tehtäessä potilaan hoitoa koskevia päätöksiä, se on myös perusta tehtäessä poliittisia terveydenhuoltoon ja sen toimenpideohjelmiin liittyviä päätöksiä. Huolimatta siitä, että järjestelmällisiin katsauksiin on koottu yksittäisiä tutkimuksia vahvempi ja harhattomampi tutkimustieto, ei ole tiedossa, miksi tämän kaltaista tietoa ei käytetä rutini-
ninomaisesti päätöksenteossa.

KYSYMYS

Katsaus kohdistuu terveydenhuollon ja poliittisten päättäjien järjestelmällisten katsausten hyödyntämisen esteisiin ja sitä edistäviin tekijöihin sekä järjestelmällisiin katsauksiin liittyviä käyttöön vaikuttavia tekijöitä. Tässä näyttövinkissä tarkastelu rajataan seuraavaan kysymykseen: Millaiset tekijät edistävät terveydenhuollon päättäjien järjestelmällisten katsausten hyödyntämistä päätöksenteossa?

AINEISTO JA MENETELMÄT

Kartoittavaan (Scoping) katsaukseen hyväksyttiin erilaisilla tutkimusasetelmilla tehtyjä ja erilaisia hyväksymiskriteerejä täyttäviä tutkimuksia. Tutkimuksia haettiin useista tietokannoista. Valintaprosessin jälkeen aineistoksi jäi 21 artikkelia (19 laadullista, 1 määrällinen ja 1 järjestelmällinen katsaus). Katsauksen menetelmällinen toteutus on kuvattu alkuperäisessä julkaisussa.

Kartoittava katsaus on käyttökelpoinen menetelmä, kun halutaan selvittää mitä ja miten kiinnostuksen kohteena asiaa on tutkittu, tunnistaa tutkimuksellisia tiedonaukkoja, selkeyttää aiheeseen liittyviä avainkäsitteitä ja raportoida minkä tyyppistä näyttöä aiheesta on olemassa. Lisäksi kartoittava katsaus on hyödyllinen arvioitaessa tulevia tutkimus- ja katsausaiheita. Kartoittavan katsauksen keskeinen ero muihin katsauksiin verrattuna on, että menetelmästä puuttuu menetelmällisen laadun kriittinen arviointi. Tästä syystä kartoittavan katsauksen tulosten soveltamiseen käytäntöön tulee suhtautua varoen. (Levac ym. 2010, JBI 2015.)

SUOSITUKSET SOSIAALI- JA TERVEYDENHUOLTOON

Terveydenhuollon päättäjien järjestelmällisten katsausten hyödyntämiseen liittyvät tekijät ovat yhteydessä päättäjien:

- mielipiteisiin: kuten käsitys katsauksen hyödyllisyydestä päätöksenteon tukena, motivaatio ja asenne muutoksen johtamiseen
- tietoihin: suhteellisen tärkeyden tiedostaminen verrattuna muihin lähteisiin, kuten yksittäisiin tutkimuksiin
- taitoihin: kuten tiedonhankinnan ja hyödyntämisen osaaminen
- käyttäytymiseen: esimerkiksi alueellisen päätöksenteon tapaan, tutkijoiden ja päättäjien väliseen vuorovaikutukseen, sähköisten tietokantojen käytön mahdollisuuteen ja olemassa oleviin uuden tiedon levittämisen mekanismeihin

Näiden tekijöiden tunnistaminen ja kehittäminen edistävät katsauksiin kootun tiivistetyn tutkimustiedon hyödyntämistä terveydenhuoltoa koskevissa päätöksissä.

Katsauksen perusteella voidaan antaa seuraavia suosituksia:

- Terveydenhuollon päättäjille tarjottava koulutus voisi vahvistaa järjestelmällisten katsausten hyödyntämistä.
- Terveydenhuollon päättäjiä tulee rohkaista käyttämään järjestelmällisiä katsauksia päätöksensä tukena. Aktiivinen käyttö edistää niiden jatkuvaa hyödyntämistä ja antaa työntekijöille ja kansalaisille esimerkin näytön hyödyntämisestä ja päätösten perusteista.
- Katsauksia tuottavien tutkijoiden tulee tiedottaa katsauksesta ja laatia katsauksista tiiviitä käytännönläheisiä kokoomia. Tutkijoiden ja terveydenhuollon päättäjien yhteinen keskustelu katsauksen soveltamisesta ja siinä huomioitavista seikoista edistää järjestelmällisten katsausten hyödyntämistä päätöksenteossa.

Alkuperäinen julkaisu:

Tricco AC, Cardoso R, Thomas SM, Motiwala S, Sullivan S, Kealey MR, Hemmelgarn B, Ouimet M, Hillmer MP, Perrier L, Shepperd S, Straus SE. Barriers and facilitators to uptake of systematic reviews by policy makers and health care managers: a scoping review. *Implementation Science* 2016;11(4): 1-20.
DOI:0.1186/s13012-016-0373-1

Muut käytetyt lähteet:

- 1) Joanna Briggs Institute. 2015. The Joanna Briggs Institute. Reviewers' Manual 2015. Methodology for JBI Scoping Reviews. The Joanna Briggs Institute, Australia. Saatavilla: <http://www.joannabriggs.org/sumari.html>
- 2) Levac D, Colquhoun H, O'Brien K. Scoping studies: advancing the methodology. *Implementation Science* 2010;5: 69.
Saatavilla: <http://www.implementationscience.com/content/5/1/69>

TIIVISTELMÄN TEKIJÄT

Tutkija, Anne Korhonen, TtT, Hoitotyön tutkimussäätiö, anne.korhonen@hotus.fi
Arviointiylihoitaja Jaana Peltokoski, TtT, Keski-Suomen sairaanhoitopiiri,
jaana.peltokoski@ksshp.fi

KÄYTTÖKELPOISUUS SUOMESSA JA LISÄTIETOJA

Tämän järjestelmällisen katsauksen tulokset soveltuvat suomalaiseen sosiaali- ja terveydenhuoltoon. Huolimatta kartoittavaan katsaukseen liittyvistä metodologisista rajoituksista, katsauksen tuloksia voidaan hyödyntää suomalaisessa sosiaali- ja terveydenhuollossa esimerkiksi vahvistettaessa johtajien ja poliittisten päätöksentekijöiden valmiuksia hyödyntää järjestelmällisiin katsauksiin koottua vahvaa tutkimusnäyttöä. Katsaus haastaa terveydenhuollon päättäjiä tarkastelemaan, miten he hyödyntävät järjestelmällisiin katsauksiin tiivistettyä tietoa tehdessään terveydenhuollon järjestämistä ja toimenpideohjelmien laatimiseen liittyviä päätöksiä. Erityisen merkittävä tulos tästä kartoittavassa katsauksessa oli se, että ne päättäjät, joilla oli aikaisempia kokemuksia järjestelmällisten katsausten hyödyntämisestä, hyödynsivät niitä myös tulevaisuudessa.